

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	(1)
กิตติกรรมประกาศ	(4)
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา	5
1.3 ขอบสมมติฐานของการศึกษา	6
1.4 ขอบเขตในการศึกษา.....	7
1.5 วิธีการศึกษา	8
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา	8
2 วิวัฒนาการในการจัดตั้งและโครงสร้างของศาลอาญาระหว่างประเทศ และอิทธิพลของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์และซีวิลลอว์ที่มีต่อ กระบวนการพิจารณาคดีอาญาร้ายแรงของศาลอาญาระหว่างประเทศ	10
2.1 วิวัฒนาการในการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ และโครงสร้างของศาลอาญาระหว่างประเทศ	10
2.1.1 วิวัฒนาการในการจัดตั้งศาลอาญาระหว่างประเทศ	10
(ก) การจัดตั้งศาลทหารอันเนื่องมาจากสงครามโลกครั้งที่ 2	10
1) ศาลทหารระหว่างประเทศเฉพาะกิจที่นูเรมเบิร์ก พ.ศ.2488 (ค.ศ.1945)	10
2) ศาลทหารระหว่างประเทศเฉพาะกิจที่โตเกียว พ.ศ.2489 (ค.ศ.1946)	12

(ข) การจัดตั้งศาลเฉพาะกิจ โดยคณะมนตรีความมั่นคง แห่งองค์การสหประชาชาติ.....	12
1) ศาลระหว่างประเทศพิจารณาคดีอาชญากรรมสงคราม ในดินแดนประเทศยูโกสลาเวียเดิม พ.ศ.2536 (ค.ศ.1993).....	12
2) ศาลระหว่างประเทศพิจารณาคดีอาชญากรรมสงคราม ในประเทศรวันดา ทวีปแอฟริกา พ.ศ.2537 (ค.ศ.1994).....	13
(ค) การยกร่าง “ธรรมนูญศาลอาญาระหว่างประเทศ” และ การมีผลบังคับใช้ของธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่าง ประเทศเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ.2545 (ค.ศ.2002)	14
2.1.2 โครงสร้างของศาลอาญาระหว่างประเทศ	18
2.2 อิทธิพลของระบบกฎหมายคอมมอนลอว์ และซีวิลลอว์ที่มีต่อ กระบวนการพิจารณาของศาลอาญาระหว่างประเทศ	19
2.2.1 การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาล (Nature of the trial)	20
2.2.2 บทบาทของผู้พิพากษา (Position of the Judges during Proceedings)	21
2.2.3 การรับสารภาพของจำเลย (Admission of Guilt of the Accused)	22
2.2.4 กระบวนการอุทธรณ์ (Appeal Proceedings)	23
3 วิธีพิจารณาคดีอาญาร้ายแรงของศาลอาญาระหว่างประเทศ	25
3.1 เขตอำนาจของศาลอาญาระหว่างประเทศในด้านต่าง ๆ	25
3.1.1 ด้านเวลา หรือ Temporal (<i>ratione temporis</i>) jurisdiction	25
3.1.2 ด้านบุคคล หรือ Personal (<i>ratione personae</i>) jurisdiction	26
3.1.3 ด้านสถานที่หรือดินแดน หรือ Territorial (<i>ratione loci</i>) jurisdiction ...	27
3.1.4 ด้านสาระหรือเนื้อหา หรือ Subject-matter (<i>ratione materiae</i>) jurisdiction	27
(ก) อาชญากรรมอันเป็นการทำลายล้างเผ่าพันธุ์ (Genocide)	27
(ข) อาชญากรรมต่อมนุษยชาติ (Crimes against Humanity)	29
(ค) อาชญากรรมสงคราม (War crimes).....	30
(ง) อาชญากรรมรุกราน (The crime of aggression).....	30

3.2 การเริ่มคดี และเงื่อนไขการใช้อำนาจพิจารณาคดีของศาลอาญาระหว่างประเทศ (Triggering the jurisdiction)	33
3.2.1 ผู้มีอำนาจเสนอสถานการณ์หรือกรณีอื่นเกี่ยวกับอาชญากรรมร้ายแรง	33
(ก) กรณีรัฐภาคีเป็นผู้เสนอสถานการณ์	33
(ข) กรณีคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติเป็นผู้เสนอสถานการณ์	40
(ค) กรณีอัยการประจำศาลอาญาระหว่างประเทศเป็นผู้เสนอคดี	43
1) กรณีผู้เสียหาย องค์กรพัฒนาเอกชน (NGO) หรือกลุ่มบุคคลต่าง ๆ เป็นผู้แจ้งสถานการณ์ให้อัยการทราบ	47
2) กรณีอัยการเป็นผู้ทราบสถานการณ์เอง	50
3.2.2 เงื่อนไขเบื้องต้นในการใช้เขตอำนาจศาล	51
(ก) การเสนอคดีของรัฐภาคีและอัยการ	52
(ข) การเสนอคดีของคณะมนตรีความมั่นคงของสหประชาชาติ	52
3.3 อำนาจสืบสวนสอบสวน และฟ้องร้องดำเนินคดีของอัยการศาลอาญาระหว่างประเทศ	54
3.3.1 อำนาจของอัยการในการเริ่มสืบสวนสอบสวนคดีตามคำสั่งองค์คณะตุลาการพิจารณาเบื้องต้น (Pre-Trial Chamber)	55
3.3.2 อำนาจของอัยการในการเริ่มสืบสวนสอบสวนคดีกรณีพิรุธภาคีหรือคณะมนตรีความมั่นคงเป็นผู้เสนอสถานการณ์	59
3.3.3 การสืบสวนสอบสวนของอัยการ (Investigation)	67
3.3.4 การจับกุม และการเรียกให้มาปรากฏตัว (Arrest and surrender)	68
3.3.5 การมาปรากฏตัวต่อศาลและการปล่อยตัวชั่วคราว (Appearance before the Court and interim release)	69
3.3.6 คำวินิจฉัยเบื้องต้นเกี่ยวกับการรับคดีไว้พิจารณา (Rulings on Jurisdiction and admissibility)	71
(ก) กระบวนการพิจารณาทำ “คำวินิจฉัยเบื้องต้นเกี่ยวกับการรับคดีไว้พิจารณา (Preliminary rulings regarding admissibility)” ตามบทบัญญัติข้อ 18 แห่งธรรมนูญกรุงโรมฯ	72
(ข) กระบวนการพิจารณา “การคัดค้านเขตอำนาจของศาลฯ หรือการคัดค้านการรับคดีไว้พิจารณา (Challenges to the jurisdiction of the Court or the admissibility of a case)” ตามบทบัญญัติข้อ 19	73

3.4 อำนาจหน้าที่ขององค์คณะตุลาการพิจารณาเบื้องต้น (Pre-Trial Chamber)	75
3.4.1 องค์คณะพิจารณาเบื้องต้นมีอำนาจอนุญาตให้อัยการเริ่มต้นการสืบสวนในกรณีที่อัยการเป็นผู้เสนอสถานการณ์เองได้ และมีอำนาจทบทวนคำวินิจฉัยของอัยการที่ไม่ดำเนินการสืบสวนสอบสวนหรือฟ้องร้องดำเนินคดี	75
3.4.2 องค์คณะตุลาการพิจารณาเบื้องต้นมีหน้าที่ประกันสิทธิของบุคคลและของผู้เสียหายในระหว่างการพิจารณาคดีเบื้องต้น	76
(ก) การประกันสิทธิบุคคลระหว่างดำเนินกระบวนการพิจารณาขั้นต้นในศาลฯ (ข้อ 60)	76
(ข) การปล่อยตัวชั่วคราว (Interim Release)	77
(ค) การยืนยันข้อกล่าวหาก่อนการพิจารณาคดีในศาล (Confirmation Hearing) ตามข้อ 61 วรรค 1	78
3.4.3 องค์คณะตุลาการพิจารณาเบื้องต้นอาจได้ทำหน้าที่ที่เรียกว่า “โอกาสด้านการสืบสวนสอบสวนเพียงครั้งเดียว” ตามข้อ 56	80
3.5 การเลื่อนเวลาการสืบสวนสอบสวนหรือการฟ้องร้องดำเนินคดี (Deferral of investigation or prosecution)	82
3.6 วิธีพิจารณา (Trial)	85
3.6.1 การพิจารณาคดีต่อหน้าจำเลย (Presence at trial)	87
3.6.2 การดำเนินการต่อผู้คดี และสิทธิที่จะมีทนายความ (Defence and right to counsel)	91
3.6.3 คำให้การรับสารภาพ (Guilty plea procedure)	93
3.6.4 พยานหลักฐาน (Evidence)	95
3.6.5 คำตัดสิน (Decision)	97
3.6.6 กระบวนการพิพากษากำหนดโทษ (Sentencing procedure)	97
3.7 การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินคดีและการบังคับตามคำพิพากษาของศาล	99

4	ปัญหาการดำเนินคดีอาญาร้ายแรงของศาลยุติธรรมไทย	104
4.1	ปัญหาพันธกรณีของไทยที่มีต่อธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วย	
	ศาลอาญาระหว่างประเทศ	106
4.1.1	สิทธิของประเทศไทยในฐานะรัฐลงนามแต่ยังไม่ให้สัตยาบัน	
	ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ	110
4.1.2	หน้าที่ของประเทศไทยในฐานะรัฐลงนามแต่ยังไม่ให้สัตยาบัน	
	ธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ	112
4.1.3	ความรับผิดชอบของประเทศไทยในฐานะรัฐลงนามแต่	
	ยังไม่ให้สัตยาบันธรรมนูญกรุงโรมว่าด้วยศาลอาญาระหว่างประเทศ ..	114
4.2	การขาดกฎหมายสารบัญญัติที่กำหนดฐานความผิดอาญาอันร้ายแรง	
	ในกฎหมายไทย.....	116
4.2.1	ความจำเป็นในการบัญญัติฐานความผิดอาญาร้ายแรง	
	ในกฎหมายไทย	116
	(ก) พัฒนาการของความผิดอาญาร้ายแรงที่ไม่เหมือน	
	ความผิดอาญาสามัญ (Common crimes)	116
	1) หลักกฎหมายสิทธิมนุษยชนระหว่างประเทศ	116
	2) หลักกฎหมายมนุษยธรรมระหว่างประเทศ	119
	3) กฎหมายอาญาระหว่างประเทศ (International Criminal Law)	
	และอาชญากรรมระหว่างประเทศ (International crimes).....	120
	(ข) ฐานความผิดอาญาสามัญ (Common crimes) ไม่ครอบคลุม	
	ฐานความผิดอาญาร้ายแรง.....	125
	1) องค์ประกอบภายนอกของความผิดแตกต่างกัน	125
	2) เจตนาพิเศษหรือมูลเหตุที่มุ่งใจพิเศษแตกต่างกัน.....	127
4.2.2	ความจำเป็นในการกำหนดฐานความผิดอาญาร้ายแรง	
	ให้มีเขตอำนาจสากล (Universal Jurisdiction)	132
	(ก) เขตอำนาจรัฐ (States Jurisdiction)	
	ตามกฎหมายระหว่างประเทศ	132
	(ข) หลักความผิดสากลหรือเขตอำนาจสากล (Universal Jurisdiction)	
	ตามกฎหมายอาญาระหว่างประเทศ.....	135

1) เขตอำนาจศาลในความหมายอย่างกว้างหรือ เขตอำนาจศาลแบบเด็ดขาด (absolute universal jurisdiction) .	139
2) เขตอำนาจศาลในความหมายอย่างแคบหรือเขตอำนาจศาล อย่างมีเงื่อนไข (conditional universal jurisdiction).....	140
(ค) ความผิดที่ใช้หลักเขตอำนาจศาล (Universal Jurisdiction) ในประมวลกฎหมายอาญาของไทย	152
4.3 การขาดกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาร้ายแรงในกฎหมายไทย	166
4.3.1 หลักการเรื่องเขตอำนาจเสริมศาลภายในของรัฐ (Principle of Complementarity) กับศาลยุติธรรมไทย	167
(ก) ข้อยกเว้นในกรณีที่รัฐไม่สมัครใจทำการสืบสวนสอบสวน หรือฟ้องร้องคดีได้อย่างแท้จริงหรือตัดสินใจไม่ฟ้องร้อง ด้วยความไม่สมัครใจ (unwillingness).....	168
(ข) ข้อยกเว้นในกรณีที่รัฐไม่สามารถที่จะทำการสืบสวนสอบสวนหรือ ฟ้องร้องคดีได้อย่างแท้จริง หรือตัดสินใจไม่ฟ้องร้อง ด้วยความไม่สามารถของรัฐ (inability)	169
4.3.2 ปัญหาข้อยกเว้นที่ศาลอาญาระหว่างประเทศสามารถพิจารณา ลงโทษซ้ำในการกระทำความผิดเดียวกัน (Ne bis in idem)	171
4.3.3 ปัญหาเรื่องอายุความในคดีอาญาร้ายแรง	172
(ก) ประมวลกฎหมายอาญาของไทยกำหนดอายุความฟ้องร้องคดี ไว้สูงสุดเพียง 20 ปี.....	173
(ข) ธรรมนูญกรุงโรมฯ กำหนดให้คดีอาญาร้ายแรงไม่มีอายุความ	175
(ค) แนวทางกำหนดอายุความคดีอาญาร้ายแรงในกฎหมายไทย	177
4.3.4 ปัญหาอำนาจสอบสวนของพนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการ	184
(ก) อำนาจสืบสวนสอบสวนคดีอาญาโดยทั่วไปของไทยอยู่ที่ พนักงานสอบสวน	185
1) อำนาจของพนักงานสอบสวน.....	187
2) อำนาจของพนักงานอัยการ	190
(ข) อำนาจสืบสวนสอบสวนคดีอาญาร้ายแรงของประเทศฝรั่งเศส รวมอยู่ที่เจ้าพนักงานตำรวจ พนักงานอัยการและศาลไต่สวน	204
1) องค์กรตำรวจของฝรั่งเศส	205

2) องค์การอัยการของฝรั่งเศส	207
3) องค์การศาลของฝรั่งเศส	208
4) กระบวนการสอบสวนความผิดอาญาร้ายแรงของฝรั่งเศส	209
(ค) อำนาจสืบสวนสอบสวนคดีอาญาร้ายแรงตามธรรมนูญกรุงโรมฯ อยู่ที่อัยการประจำศาล	217
(ง) แนวทางกำหนดอำนาจสืบสวนสอบสวนคดีอาญาร้ายแรง ในกฎหมายไทย	218
4.3.5 ปัญหาอำนาจฟ้องร้องดำเนินคดีอาญาโดยพนักงานอัยการและ ผู้เสียหาย	223
4.3.6 ปัญหาการขาดองค์คณะตุลาการพิจารณาเบื้องต้น (Pre-Trial Chamber) ซึ่งทำหน้าที่ไต่สวนมูลฟ้อง.....	229
(ก) ศาลไทยไม่ไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญากรณีพนักงานอัยการเป็นโจทก์..	230
(ข) ศาลฝรั่งเศสต้องไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาร้ายแรงทุกคดี	234
(ค) องค์คณะตุลาการพิจารณาเบื้องต้น (Pre-Trial Chamber) แห่งศาล อาญาระหว่างประเทศเป็นผู้ไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาร้ายแรงทุกคดี ..	237
(ง) แนวทางกำหนดการไต่สวนมูลฟ้องคดีอาญาร้ายแรง ในกฎหมายไทย	238
4.3.7 ปัญหารูปแบบของศาลยุติธรรมไทยที่มีอำนาจ พิจารณาคดีอาญาร้ายแรง.....	241
(ก) รูปแบบศาลอาญาตามปกติ.....	243
(ข) รูปแบบศาลชั้นฎีกาที่มีลักษณะถาวร	246
(ค) รูปแบบศาลพิเศษ (A Special Tribunal) หรือ ตุลาการเฉพาะกิจชั่วคราว (ad hoc Tribunal).....	251
(ง) รูปแบบแผนกคดีพิเศษในศาลฎีกา	255
4.3.8 ปัญหาบทบาทการค้นหาความจริงของผู้พิพากษาศาลยุติธรรมไทย	262
(ก) การดำเนินคดีอาญาในชั้นศาลของไทยใช้ระบบกล่าวหา	262
(ข) การดำเนินคดีอาญาร้ายแรงในศาลอาญาระหว่างประเทศ ใช้ระบบผสม	265
(ค) แนวทางกำหนดบทบาทของผู้พิพากษาศาลยุติธรรมไทย ในการพิจารณาคดีอาญาร้ายแรง	267
4.3.9 ปัญหาการบังคับใช้โทษประหารชีวิตของกฎหมายไทย	269

5	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	273
	5.1 บทสรุป.....	273
	5.2 ข้อเสนอแนะ.....	278
	บรรณานุกรม.....	284
	ภาคผนวก.....	301
	ก. ภาคผนวก ก.	302
	ข. ภาคผนวก ข.	303
	ประวัติการศึกษา.....	304